

FELELŐSSÉGÜNK A VASÁRNAPÉRT

A Német Püspöki Kar és az Evangélikus Egyház Tanácsának közös nyilatkozata

1988. jan. 25-én a katolikus püspöki kar és az evangélikus tanács közös nyilatkozatot adott ki "Felelősségünk a vasárnapért" címmel, Bonnban.

"Az Újszövetségben a keresztények a kezdetektől a vasárnapot ünnepelelik, mint a hét azon napját, amikor Jézus Krisztus föltámadt a halálból... Ha a személy megszenteli a vasárnapot; imával és istentisztelettel fordul Istenhez, biztonyságot tesz afelől, hogy életét nem a véletlennek, hanem Istennek, teremtőjének köszöni, és hogy létének célja nem az elmúlás és halál, hanem az üdvösség és örök élet. Erre hivatott minden egyes ember. Így a vasárnap ünneplése lehetővé teszi életünk alapvető jogát, értelmének megtapasztalását".

Ugyanakkor a püspökök látják, hogy "az utóbbi időkben egyes társadalmi fejlődések veszélyeztetik a vasárnapot", sok keresztény is megfélekedett "a vasárnap vallási eredetéről és a megszentelés ünneplésének nem látják értelmét". A köztudatban is homályosodik "a vasárnap jelentősége egész kultúránkra nézve". "Meggondolásra szeretnének ezért inteni püspökeink minden jóakarátú személyt, a társadalmi csoportokat és politikusokat: gondolják meg, "milyen értéket hordoz magában a vasárnap" (bevezető).

Mondanivalójukat 3 részre taglalták a püspökök: Mi veszélyezteti a vasárnapot? Mit jelent nekünk a vasárnap? Mit kell tennünk?

1. "Még alig néhány évtizede magától értetődő volt, hogy az emberek falun és városon megszentelték a vasárnapot: templomba mentek, a munka szünetelt az üzletben és a gyárban, az iskolában és köztintézetekben éppúgy, mint a mezőn..." Vitathatatlan, hogy a vasárnap vallási és kulturális értelmét mind kevesebben tartják szem előtt... A vasárnapot különösen a következő tényezők veszélyeztetik:

a) Vállalatok és üzemek igyekeznek engedményeket elérni a vasárnapi munka tilalmával szemben. Törekvésük igazolásában a gépek magas ára, az üzemi költségekre, a munkaidő megrövidítésére, a munkások előnyére hatkoznak.

b) "Sok vállalat – amely nemzetközi versenyben áll – arra utal, hogy más ipari társadalmak munkaóra alacsonyabb; egyes országokban alig van vagy egyáltalán nincs korlátozva a munkaidő, a vasárnapi és ünnepnap munkája se tilos." Attól félnek tehát, hogy elveszítik versenyképességüket, ha vasárnap munkaszünetet tartanak, de a munkanélküliség orvoslását is részben a vasárnapi munkától remélik.

c) "Eddig is voltak kivételek, ahol ezt a termelés folyamatossága megkívánta. A vas- és acélkohó pl. nem kapcsolhatjuk ki-be tetszés szerint. Az ilyen irányú követelések szaporodnak technikai okokra hivatkozva. Szerin-

tük a csipszek előállítására is csak úgy lehetséges, ha nem szakadnak meg a fizikai és kémiai folyamatok a termelés során..." Azzal is mentegetőznek, hogy a vasárnapi munka csak a munkások kisebb hányadát érinti s azok is önkéntes alapon rekrutálódnak.

d) "Egyes ipari ágaknak engedélyezték az ötvenes és hatvanas években, hogy vasárnap és ünnepnap végezzenek javítást és karbantartást..." A nagy gépesítés persze odavezetett, hogy az így lefoglalt munkások száma igen megnőtt.

e) "Főképp a gyáripar berkeiben éles a vita a vasárnapi munka körül. Mégsem hunyhatunk szemet azon tény felett, hogy a vasár- és ünnepnap munkája legjobban a szolgáltatás területén fokozódott az utóbbi években." Gondoljunk csak a turista forgalomra: a lakosság jóléte nő, a munkaidő rövidül. Szabadidőnkben nemcsak pihenést keresünk, hanem újabb tevékenységet is: házimunka, bevásárlás, személyes ügyeink intézése stb. "Ennek következtében – mondják a püspökök – mind több és több személy áll munkába vasár- és ünnepnapokon. Ezzel vasárnapunk is munkanappá válik a szabadidő és fogyasztótársadalom szolgálatában..."

f) "A vasárnapot veszélyeztetik a vásárok, sportrendezvények, kiállítások és népiünnepélyek elszaporodása is." A tanácsok így kezdenek "valamit nyújtani így a népnek", mások pedig "vendégeket csalogatnak." Régebben az ilyen rendezvények helyi jellegűek voltak, a kikapcsolódást célozták. Ma mindenekelőtt kereskedelmi érdekeket szolgálnak.

g) "A kereskedők készsége megnőtt, hogy szombaton és vasárnap is dolgozzanak magasabb jövedelemért, szabadidejüket inkább hétközben élvezik. Sokan ragaszkodnak a magasabb jövedelemhez és vásárlási lehetőséghez, amire a szabad munkanapokon tehetnek szert. Bizonyos magányos személyek és olyanok, akiknek nehézségük van családjukkal vagy partnerükkel, a vasárnapot tehernek érzik, hiányolják a mindennapi hajrát és változatosságot."

h) "Hasonlók a fejlemények az egyházi berkekben is. Az ünneplés és nevelő rendezvények mellett, az egyházi egyesületek és csoportok is mind gyakrabban állnak elő szórakoztató ajánlatokkal. Ez azután megköveteli az egyházi szervezetek munkatársainak külön munkáját vasár- és ünnepnapokon is. Kimutatható, hogy a szombati rendezvényeknek kárát vallja a vasárnap."

i) "Vidéken és a mezőgazdaságban is változás állt be... Napjainkban nem ritkán, a legkisebb kényszer nélkül, végeznek olyan munkákat, amelyeket munkanapokon elvégezhetnének... A mellékfoglalkozás – ami mind gyakoribb – is ennek a jelenségnek kedvez."

2. Szeretnénk figyelmeztetni arra, hogy mit jelent a vasárnap életünkben, a családban és kultúránkban.

a) A vasárnap ünneplése eredetében kapcsolódik az Ószövetséghez: "A hetedik nap azonban az Úrnak, a te Istenednek a pihenő napja, ezért semmiféle munkát nem szabad végezned, sem neked, sem fiadnak, sem szolgálóknak, sem állatodnak, sem a kapuidon belül

tartózkodó idegennek... Az Úr a hetedik napot megáldotta és megszentelte (Kiv 20,10-11)... Olyan nap ez, amely Istené..."

b) A keresztény vasárnap-ünneplés jelentőségében hasonlít az őszö-vetségi szombat-ünnepléshez. A hét utolsó napjáról az elsőre helyezték, arra a napra, amelyen Jézus föltámadt halottaiból. "Ezért a vasárnap az Úr napja (Jel 1,10), megáldott és megszentelt. Ezen a napon a keresztények közös imára, Isten szavának meghallgatására és a kenyér megtörésére (ApCsel 20,7) – az Úr vacsorájának ünneplésére jönnek össze. A vasárnap hirdeti Isten üdvösségét és az új teremtményt, amely Krisztus föltámadásában valósággá vált... A vasárnapi parancsot az ember javára adta Isten. Midőn vasárnap tartózkodik a munkától és ezt a napot Istennek szenteli: Istenhez, Teremtőjéhez és Megváltójához fordul, szavát meghallgatja és belőle célt és erőt merít azon feladatokhoz, amelyek előtte állnak. Tapasztalja azt a szabadságot, méltóságot és emberségességet, ami az Isten ajándéka. Nem vesztet bele munkájába a személy. Amint megszenteli a vasárnapot, ismételten világossá lesz előtte, hogy életét Istennek köszönheti, és hogy elhivatott az életre Istennel."

c) "A vasárnap ugyanakkor fontos szociális és kulturális jelentőségű" – hangsúlyozzák püspökeink. 321-től, amióta Konstantin császár kikiáltotta a vasárnapot állami ünnepnappá, az Egyház és az állam együtt ügyelt a vasárnap megszentelésére. Az iparosodással veszélybe került a vasárnap is. A francia forradalom során megjelentek olyan kísérletek, hogy beszüntessék a vasárnapot, az októberi forradalom után Oroszországban ugyancsak, de ezek csődöt is mondtak.

d) "A vasárnapi munkatiltalom alól a kezdetektől bizonyos területek mentesek: – Kivételt képeznek a szokásos házimunkák éppúgy, mint a szükséges tevékenység a jószág körül. – Vasárnap is dolgozhattunk mindig, hogy a fenyegető veszélyt elhárítsuk (árvíz, jégkár stb.). – A betegeket is gondozni kell vasárnap (kórházban, aggok otthonában). – Azokat a szolgálatokat is teljesíteni kell vasár- és ünnepnapokon is, amelyek a polgárok biztonságát szolgálják. – A modern társadalomban felmentődik a vasárnapi munka tiltalma alól a lakosság életfontosságú ellátása. – Kivételesen még a forgalmi üzemek és benzinkutak, csak amennyiben szolgálatára állnak a nyugalmat és pihenést kereső embernek." Ezen eseteken kívül már említették püspökeink azt a kényszerhelyzetet, amikor termelési folyamatot nem lehet leállítani. Minden egyéb termelési, kereskedelmi és ipari tevékenység viszont vasár- és ünnepnap tilos. A vasárnapi munka csak kivételes lehet, nem vállalhat szabállyá!

3. A püspökök felszólítják a keresztényeket, "gondoljanak ismételten a vasárnap értelmére és szenteljék meg a vasárnapot. Csak akkor sikerül megtartanunk a vasárnapi pihenést a társadalomban, ha magunk tudatában maradunk a vallási magnak és, ha ezt magunk gyakoroljuk is életünkben... Amennyire fontos az egyedek számára a személyes ima és kegyelet Istennel, éppen olyan jelentőségű a keresztények közös imája a közösség összefüvetelén vasárnap. Amikor Istenhez fordulunk, tudatosodik bennünk 'istenképességünk' méltósága, amiről a teremtéstörténetben olvasunk. Isten

az alapja... sérthetetlen jogainknak és kötelességeinknek. Ezenfelül a megkereszteltek 'egyek Krisztusban' (Gal 3,28). Hivatásunk megköveteli a közös hálaadást, ami bizonyítja és elmélyíti egységünket Krisztusban."

A püspökök aláhúzzák a vasárnap emberközi jelentőségét is: "A vasárnap megszervezésénél fontos a közösség és együttlét másokkal: az eszmecsere, a kapcsolat és beszélgetés. Különös szerep jut annak, amikor a társadalomban fokozódik az elmagányosodás, a névtelenség és a szociális kapcsolatok lazulnak. Ápoljuk tehát a párbeszédet a családban, baráti körben, rokonok és ismerősök között. Megbeszélhetjük az eseményeket és kicserélhetjük tapasztalatainkat, a kételyeket eloszlatjuk és a nehéz helyzetekben tanácsot kaphatunk. Erősödik közben együvé tartozásunk, fokozódik képességünk, hogy egymásra figyeljünk, együtt gondolkodjunk és tervezzünk, valamint gondoskodjunk egymásról. Együvé tartozásunk hathatós jele, amideg beteget látogatunk s részt veszünk gondjaikban és szenvedéseikben."

Ezután a vasárnapi pihenést helyezik előtérbe püspökeink: "A pihenéssel visszanyerjük elvesztett erőnket; alkotó nyugalom ez az állandó igénybevétel és a mindennapi stressz után..., elgondolkodhatunk létünk értelmén..., célján. Szenteljünk magunknak és egymásnak több időt... Nem szabad önmagunkat megfosztanunk a vasárnaptól! Vasárnap és ünnepnap azt tegyük, ami felüdít és örömmel tölt el. Ide sorolhatjuk az elmélkedést..., önmagunk képzését..., de a közös játékot, kikapcsolódást, a gazdagító szórakozást és a pajkos versenyt... is"

Ezután a munkaadókhoz és vállalkozókhoz fordulnak püspökeink, hisz a vasárnap jövője részben kezükben van. "Döntő – mondják –, hogy az erkölcsi és vallási értékeket és mértékeket ne szorítsák a második vonalba..., hisz ezzel szem elől tévesztenék a munka és pihenés, termelés és elmélyülés, hasznosság és emberségesség összefüggését... A vállalkozás gazdaságossága függ az emberséges légkörtől is... Vasárnapra van szüksége mind az egyénnek, mind a társadalomnak, hogy megtapasztalhassuk: Életünk értelme nem a termelés és gazdaságosság..."

Megelégedéssel szögeznek le a püspökök, hogy a szakszervezetek általában síkraszállnak a vasárnapi munkaszünet érdekében, sőt harcolnak a szabad szombatért is. "Tényleges kényszerhelyzet nélkül nem adhatjuk fel ezt a szociális vívmányt, bár minőségileg különbözik – keresztény szempontból – a vasárnap és a hétvége... Persze, hogy tekintettel kell lennünk a vállalatok jövőjére is, hogy ezáltal megmaradhassanak a munkahelyek... Mégis kérünk minden munkást és munkástanácsot: rövidlátó mérlegelés alapján ne fogadják el a kínálatokat és ne adják fel a vasárnapot pusztán csak a nagyobb keresetért vagy megnövekedett szabadidőért. Hosszútávon maga a munkás és családja sínyli ezt meg. A személy egyensúlya sokkal fontosabb, mint a drágán szerzett pénz..."

Arra kérik püspökeink az ország kormányát, hogy a vasárnapi és ünnepnap munkaszünetet törvényekkel ne ingassák meg és a kivételeket szorítsák vissza a minimumra. Féltve őrizték meg az eddigi jogszabályt: "Pusztán gazdasági okokra hivatkozva a vasár- és ünnepnap munkát nem engedélyeztet!" "Kérjük a felelősöket..., hogy az eddigi világos rendszo-

bályokat a vasárnapi pihenéssel kapcsolatban ne ingassák meg a kivételek engedélyezésének nagylelkű gyakorlatával. Szigorúan vizsgálják felül a technikai okokra hivatkozó kérelmeket... Végül is a politikusok egyik fontos feladata lesz, hogy az Európai Közösségben és Európa minden országában olyan szabályozást érjenek el, amelyek a vasárnapot a vázolt mértékben hatáson védik. Ezen rendelkezéseket biztosítsák is..."

Ezután utalnak a püspökök a tájékoztatási eszközök nagy felelősségére társadalmunkban. "Kérülni kell mindazt, ami lefokozza a vasárnapot pusztán a szórakozás napjára. Újra fel kell fedeznünk, mit jelent a vasárnap megszentelése: Istent dicsőíteni, hogy az ember tudatában maradjon saját méltóságának... Értse meg a közvélemény, hogy az elmélyülés és pihenés ellensúlyozza a munkát, lázas tevékenységet, s megmenti az embert az elvilágiasodott ernyedtségtől és léte értékeinek elvesztésétől."

Záró soraikban így fogalmaznak püspökeink: "Kérünk minden egyes keresztényt, úgy irányítsák a rendezvények tervezését és kivitelezését, hogy ne veszélyeztessük a vasárnapot saját magatartásunkkal. Ütmezzék be az istentiszteletet az egyházi rendezvények és az egyházi egyesületek. Legyen az a saját tagjaiknak szervezett vagy részvétel a közösség istentiszteletén... Nem szabad a vasárnap értékét lefokoznunk gyakori rendezvényekkel, amelyek belemennek az azt megelőző szombat éjszakájába. Gondoskodjunk arról, hogy a vasárnap az maradjon számunkra és környezetünk számára, ami a rendeltetése: az Úr napja, mint az ember javát szolgáló nap, olyan nap, amelynek célja, hogy a személy megtisztelhesse méltóságát és rendeltetését."

A HIT ÉS AZ INKULTURÁCIÓ

(Nemzetközi Teológiai Bizottság)

(Részleges fordítás)

Bevezetés

1. A Nemzetközi Teológiai Bizottság több alkalommal foglalkozott a hit és az inkulturáció viszonyával. 1984-ben kifejezetten tárgyalt a hit inkulturációjáról, amikor az 1985-ös rendkívüli szinódusra tanulmányt készített az Egyház misztériumáról. 1979-ben a Pápai Bibliikus Bizottság teljes ülésének témája volt a hit inkulturációja a Szentírás fényében.

2. Most a Nemzetközi Teológiai Bizottság behatóbban és rendszeresebben kíván nyilatkozni a kérdéstről, mivel növekszik a téma jelentősége az egész keresztény világban. Ezenfelül az Egyház Tanítóhivatala a II. Vatikáni Zsinat óta egyre inkább hangsúlyozza a kérdés fontosságát.

3. Az alapot a zsinati dokumentumok képezik, valamint az ezeket folytató általános püspöki szinódusok. Így a Gaudium et spes konstitúcióban a zsinat megmutatta, hogy az Egyház milyen tanulságokat és feladatokat merített a görög-római világba való inkulturációjának első tapasztalataiból (GS 44).

A konstitúció egész fejezetet szentel a kultúra helyes fejlesztésének (uo. 53-62). A zsinat úgy jellemzi a kultúrát mint a nagyobb emberségre való törekvést; majd hosszabban foglalkozik a kultúra és az üdvösség hirdetésének kapcsolataival. Ezután felsorolja a keresztényeknek a kultúrára vonatkozó néhány legfontosabb feladatát: a kultúrához való általános jog védelmezése, teljes értékű kultúra előmozdítása, a kultúra és a kereszténység közötti kapcsolatok egyensúlyának megteremtése. Az Egyház missziós tevékenységére vonatkozó